

Romportlová, Marta; Sládek, Zdeněk

Ekonomické vztahy československo-rumunské 1918-1923

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. C, Řada historická.
1987, vol. 36, iss. C34, pp. [37]-44

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/102160>

Access Date: 28. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MARTA ROMPORTLOVÁ — ZDENĚK SLÁDEK

EKONOMICKÉ VZTAHY ČESKOSLOVENSKO-RUMUNSKÉ 1918—1923

Rozbor politických vztahů mezi Československem a Rumunskem v letech 1918—1923 ukazuje, že vedle jistých třecích ploch existovala mezi oběma státy i shoda v některých základních směrech jejich zahraničněpolitických doktrín a koncepcí a to zejména v otázce zajištění versailleského uspořádání Evropy, in puncto poměru k Rakousko-Uhersku a jeho dědictví, restaurace Habsburků a plnění mírových smluv ze strany Maďarska; druhou bází tohoto druhu pak byla otázka zachování sociální stability střední a jihovýchodní Evropy v rámci dosavadního společenského řádu v boji proti revolučním hnutím jak uvnitř jednotlivých zemí, tak v rámci celoevropském. Spolupráce obou zemí se projevila jak v průběhu jednání o příměří, tak na pařížské konferenci i v dalším vývoji v souvislosti s Maďarskou republikou rad, sjednáním mírové smlouvy a při odrážení prvních pokusů Budapešti o oslabení trianonských postulatů. Politickou formou této spolupráce se stala především Malá dohoda, jejímž základním svorníkem byla otázka Maďarska.

Zájem československých vládních kruhů o hospodářské styky s Rumunskem vyplýval jednak z obecně politických úvah,¹ jednak z praktických potřeb československého hospodářství, jež si po rozpadu monarchie potřebovalo zajistit zahraniční trhy. Představitelé československého veřejného života si byli vědomi možností nabízených hospodářskou strukturou obou zemí, teritoriální blízkostí a relativně příznivými dopravními spoji.²

První vzájemné kontakty byly projevem kontinuity rakouskouherského trhu i naléhavých poválečných potřeb. V dubnu 1919 se v Sibini konaly porady zá-

---

¹ Viz mj. memorandum čs. vyslance v Rumunsku Veverky z 1. 4. 1919, v němž zdůrazňoval nutnost připoutat Rumunsko ke středoevropskému bloku. Archiv federálního ministerstva vnitra, Politické zprávy (dále jen AFMZV PZ) Bukurešť 1919, č. 25.

² Srv. mj. *Les relations économiques de la Tchécoslovaquie avec le Royaume de Roumanie spécialement à l'occasion de la Foire d'Orient à Bratislava—Presbourg. Discours de M. Kornel Stodola, député, président de la chambre de commerce et d'industrie à Bratislava, président de la Foire d'Orient à Bratislava, Presbourg 1921.*

stupců ČSR. Sedmihradská, Banátu a rumunské části Aradu.³ Hlavním předmětem byla organizace výměny zboží mezi Československem a Sedmihradskem. Paralelně jednali v Kluži zástupci československých a sedmihradských drah, aby dospěli k dohodě o podmínkách vzájemného dopravního styku železnicí přes Marmaroš a Košice.⁴

Již tato jednání ukázala, že dopravní styk bude značně ztížen stavem železnic v Maďarsku a drasticky se pak situace zhoršila během dalších týdnů, po vypuknutí bojů mezi maďarskou Rudou armádou a intervenčními vojsky Rumunska a Československa. Po pádu republiky rad byla jednání obnovena a 2. 8. 1919 byla v Kluži uzavřena dohoda o obnově dopravy dvěma směry: přes Lučenec nebo Košice. Rumunsko organizovalo dopravu přes Beregszáz.⁵ Dopravním otázkám věnovala československá strana značnou pozornost, jak o tom svědčí pokus o organizaci námořní dopravy přes Hamburk a říční dopravy po Dunaji.⁶

Obchodní transakce tohoto prvního období byly povýtce charakteru kompenzačního, např. výměna rumunské nafty za československý koks. Nafta byla dopravována po Dunaji i po železnici a patrně by se jí bylo bývalo za příznivějších dopravních podmínek dalo získat velmi značné množství. Ropa a dřevo jediné nepodléhaly vývozním omezením rumunské vlády. Nedostatek zboží na vnitřním trhu je vyvolal v život už počátkem roku 1919, na vyvážené zboží bylo uvalováno clo a získané valuty bylo nutno odvádět státu.

Československé hospodářské kruhy se těmito nesnázemi nechtěly nechat odradit. Západoevropské státy nabízely spíše hotové výrobky než suroviny a navíc rumunské suroviny byly mnohem lacinější,⁷ nehledě na to, že zápas o trhy byl již v proudu a nebylo by bývalo moudré zanedbávat jihovýchodní Evropu, kde navíc působily tradice vnitřního trhu monarchie a jejich ekonomických aspirací tímto směrem.

První pokusy o nákup obilnin v Rumunsku ukázaly, že partner má málo vývozních přebytků a export omezuje.⁸ Došlo proto k pokusům využít nedostatků a potřeb rumunského hospodářství a vázat odbyt československých výrobků na povolení rumunského vývozu do ČSR.⁹ Kompenzace čs. cukru za rumunské obilí byla několikrát revidována,¹⁰ komplikovala se jednání o nákupu ropy, kompenzace jedlé sody za čs. spotřební a investiční zboží, sjednaná až 5. června 1920.¹¹

Kompenzační dohody let 1919 a 1920 sjednávali zástupci vládních institucí obou stran, i když se při tom vyskytovali pochopitelně i agenti soukromopodnikatelských skupin a zájmů. Tento způsob obchodování však byl přechodný a postupná normalizace evropského i světového obchodu vyžadovala, aby byla mezi oběma státy uzavřena řádná obchodní smlouva. Z ČSR vyšel impuls k jednání o obchodní dohodě už na jaře 1920, rumunská vláda však kontakty od-

³ AFMZV, IV. sekce, krab. č. 1026, sl. 15, spis. obal č. 3647.

⁴ Tamtéž.

⁵ AFMZV, Telegramy odeslané 1919, č. 2661 z 10. 10. 1919.

⁶ AFMZV, Telegramy odeslané 1919, č. 2459 z 5. 9. 1919.

⁷ AFMZV, Telegramy odeslané 1919, č. 2818 z 28. 11. 1919.

⁸ AFMZV, Telegramy došlé 1920, č. 1865.

⁹ AFMZV, Telegramy došlé 1920, č. 2289.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ AFMZV, IV. sekce, krab. 1026, sl. 15, čj. 5944.

dalovala a teprve při návštěvě ministra zahraničí Take Ioneska v Praze v říjnu 1920 zkonkretizovala termíny. Rozhovory proběhly v únoru 1921, jejich závěr vedl ministr obchodu ČSR Hotowetz a rumunský vyslanec v Praze C. Hiott. Text smlouvy se závěrečným protokolem a přílohami byl hotov koncem měsíce.¹² Rumunská vláda u vědomí československého interese o podpis smlouvy zkusila uplatnit požadavek na uzavření hraniční a delimitační smlouvy na společné hranici ve východní části Podkarpatské Rusi, kterou rumunská vojska překročila r. 1919 při bojích proti Maďarské republice rad.¹³ Dále požadovala sjednání zvláštního protokolu o tranzitu válečného materiálu do Polska přes ČSR v případě konfliktu se SSSR. Tyto požadavky ministr zahraničních věcí E. Beneš odmítl s poukazem na fakt, že svobodný tranzit válečného materiálu přes ČSR byl již Polsku slíben, takže není nutné jej písemně fixovat vůči Rumunsku.¹⁴

Obchodní smlouva mezi Československem a Rumunskem byla podepsána 23. dubna 1921 v Bukurešti.¹⁵ Jejím základem byl princip nejvyšších výhod pro zacházení s příslušníky druhého státu a pro zacházení se zbožím. Československo získalo právo na rumunská minimální cla. Ke smlouvě byly připojeny 4 přílohy — o železniční dopravě a o průkazkách pro obchodní zástupce, protokoly C a D stanovily podmínky pro pohraniční styk. V závěrečném protokolu bylo zdůrazněno, že klausule o nejvyšších výhodách se nevztahuje na kompenzační dohody.¹⁶ Zároveň byla sjednána i dodávková smlouva 24. 4. 1921.¹⁷ Československo se v ní zavázalo dodat Rumunsku 30 tis. tun ostravského koksu pro rumunské železářské a strojírenské závody v Resiti a zároveň získalo právo vyvézt do Rumunska spotřební zboží, zvláště jablonecké výrobky, postihované značně rumunskými dovozními zákazy, a to v dvojnásobné hodnotě, tedy přes 50 mil. Kč. Realizace byla komplikována výrazným zvýšením rumunských cel na luxusní výrobky na podzim 1921.

Smlouva byla schválena československou vládou 2. 6. 1921 a v platnost byla uvedena 16. 11. 1921.¹⁸ Skončily nesnáze bezesmluvní a kompenzační etapy, pokračovaly ale problémy spojené s obtížnou situací rumunské ekonomiky.¹⁹ Rumunská liberální vláda se rozhodla hájit domácí trh před zahraniční konkurencí,²⁰ v r. 1922 byl československý obchod např. postižen zavedením sazby generálního tarifu na styk Rumunska se všemi státy smluvně s ním vázanými nejvyššími výhodami, protože vypršela rumunská obchodní dohoda s Anglií a Belgií.

Neutěšený stav čs.-rumunského obchodu byl předmětem živé diskuse v rámci tzv. rumunské ankety během pražského veletrhu na podzim r. 1922.²¹ Finanční

¹² AFMZV, IV. sekce, krab. č. 1027, sl. 1; protokol o závěrečné schůzi smíšené komise z 24. 2. 1921.

¹³ AFMZV, IV. sekce, krab. č. 1026, sl. 15, čj. 1926; telegram čs. vyslanectví v Bukurešti ze dne 16. 2. 1921.

¹⁴ AFMZV, Telegramy odeslané 1921, č. 5299; telegram z 22. 4. 1921.

¹⁵ Sbirka zákonů a nařízení RCS 1922, č. 402.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ AFMZV, IV. sekce, krab. č. 1027, sl. 3.

¹⁸ AFMZV, IV. sekce, krab. č. 1026, sl. 15, č. 15522.

¹⁹ Pasvolski, L.: *Economic Nationalism of the Danubian States*, London 1928, kap. XXIII—XXIV.

²⁰ *10 Jahre Nachfolgestaaten*, Wien 1928, s. 220.

sekce poukázala na labilitu rumunské valuty a vysoký kurs Kč.²² v sekci obchodní byly vzneseny stížnosti zejména na vysoké železniční tarify.²³ Zpracované výsledky ankety byly sice předány vládním orgánům obou zemí, praxi však neovlivnily a negativní faktory působily i nadále.

Domníváme se, že rozhodujícím činitelem, který nepříznivě ovlivňoval vývoj vzájemných vztahů byl — ohlédnuto od obtíží poválečné situace — na jedné straně deflační kurs československé finanční politiky, při labilní situaci rumunské měny znesnadňující odbyt čs. výrobků v Rumunsku více než výrazně, na straně druhé pak protekcionářská politika liberální vlády, podporující domácí průmysl za cenu omezení importu. I když se tento obchodněpolitický kurs netýkal všech čs. vývozních artiklů, brzdil jejich dovoz povážlivou měrou. Uvážíme-li, že právě v tomto období vstupovaly v platnost malodohodové smlouvy, zavazující signatáře nejen ke spolupráci politické a vojenské, nýbrž i hospodářské, pak první kroky tohoto bloku na ekonomické půdě nebyly zrovna nejúspěšnější.

Po zobecňujícím výkladu o obchodní politice lze výklad konkretizovat údaji o výměně zboží v daném období. Její rozsah značně kolisal. Základní trend ukazuje tabulka a lze konstatovat, že odpovídá celkovým tendencím čs. zahraničního obchodu. Do roku 1921 obchodní obrat rapidně stoupal, v dalších letech nastal značný pokles. Relativně stabilní byl čs. export, který v letech 1921—1923 klesl pomaleji než u většiny zahraničních partnerů. O převaze exportu nad importem svědčí aktivní a dosti vysoká špička čs. bilance. Rumunské postavení v této struktuře vykristalizovalo na stálé místo ve druhé skupině čs. partnerů,²⁴ tvořené Polskem, Jugoslávií a Rumunskem. Jak celkovým obratem tak saldem se nejvíce podobalo postavení jugoslávskému. Podíl Rumunska na československém dovozu se v letech 1920—1923 pohyboval mezi 1,3 % a 4 %. Podíl Rumunska na čs. vývozu pak mezi 2,5 % a 6,9 %. Za Maďarskem a Rakouskem bylo Československo třetím největším rumunským partnerem v dovozu a za Německem a Rakouskem třetím největším partnerem v jeho vývozu.²⁵

Struktura těchto vztahů byla charakteristická pro výměnu zboží mezi průmyslovým a agrárním státem. Československo dováželo především zemědělské výrobky, zejména obilí a živý dobytek. Podíl nerostů a surovin ne celkovém dovozu byl nepatrný. Americké ropné výrobky ovlivnily československý trh začátkem dvacátých let na úkor Rumunska. Čs. export do Rumunska sestával především ze spotřebních výrobků, zvláště textilu (vlněné a bavlněné tkaniny), sklářského a keramického tovaru. Spotřební zboží se např. v r. 1924 podílelo více než polovinou. Na dalším místě pak byly výrobky železářské a strojírenské, stroje, přístroje a vozidla především. Mimořádně důležitým prvkem byla do-

²¹ Všimlo si jí zastupitelství německého Aussenamtu, které s chutí citovalo ve své zprávě do Berlína výrok Fr. Hodáče, že ve srovnání s předválečným stavem poklesly obchodní styky s Rumunskem velmi značně. DZA, AA Nr. 2889, Bl, 266—271.

²² Prager Presse 9. 9. 1921.

²³ Archiv Státní banky československé (dále jen ASB), HJ — S/a- 6; záznam ze 7. 9. 1922.

²⁴ První skupinu tvořily státy, se kterými Československo vedlo nejintenzivnější obchodní styky, tj. Německo, Rakousko a Maďarsko.

²⁵ Sommer, L.: *Neugestaltung der Handelspolitik. Wege zu einem intereuropäischen Präferenzsystem*, Berlin 1935, s. 323.

dávka 90 lokomotiv a oprava 500 poškozených, již si rozdělili Škodovy a Ringhofferovy závody.²⁶ Tuto transakci zprostředkovala Société de Levante, na níž se podílel francouzský (Union européenne) a americký kapitál.²⁷ Na třetím místě vývozu do Rumunska byly chemické výrobky, mezi nimiž zaujímaly důležité místo třaskaviny. Mimoto byly dodávány i zbraně. Podle kontraktu z r. 1921 měla být dodána do Rumunska dělostřelecká munice za 59 mil. a za 39 mil. pro ruské, rakouské, francouzské a německé kanony.²⁸ O realizaci tohoto kontraktu však již nejsou záznamy a právě tak není snadné zjistit, zda — pokud se kontrakt realizoval — byly tyto sumy včleněny do čs. statistik.

Z hlediska rumunského vývozu byl nejdůležitější položkou vývoz živých zvířat. V r. 1922 jich bylo za 848 mil. lei, celkový vývoz z Rumunska činil tehdy 1870,9 mil. lei. Vývoz potravin byl značně nižší. Organizovala jej mj. Hospodářská jednota a Československo-rumunská obchodní společnost v Bukurešti. V témže roce činil celkový rumunský vývoz potravin 6,379 mil. lei; vývoz do ČSR pouze 193,7 mil. lei.²⁹

Přes obtíže poválečných let konkrétní dosožené výsledky obchodních styků mezi ČSR a Rumunskem ukázaly, že pro jejich rozvoj existují příznivé strukturální předpoklady. Československo potřebovalo vyvázet nejen spotřební zboží, nýbrž i investiční celky a stroje, zatímco mohlo odebírat rumunské potravinářské výrobky a podle možností i suroviny. Rumunsko na druhé straně pak mohlo v Československu nalézt odbyť nejen svých zemědělských produktů, nýbrž i surovin. Pomocí čs. spotřebních výrobků mohlo zásobovat vnitřní trh a za podpory čs. vývozu strojů a strojního zařízení mohlo rozvíjet svou industrializaci, na níž kladla liberální vláda značný důraz. Předpokladem pro realizaci těchto příznivých podmínek byla nejen soustavná úprava obchodněpolitických vztahů, ale i cílevědomá organizace celkových ekonomických vztahů včetně dopravy a zejména valutových styků.

Finanční a platební vztahy nebyly v daném období mezi těmito dvěma státy bez problémů. Účasti českého kapitálu na území nového rumunského státu byly poměrně skromné, ačkoli Sedmihradsko patřilo před válkou k monarchii. Na rumunském kapitálovém trhu se podílela Pražská úvěrní banka (účast na Banque Roumaine de Commerce et Crédit) a banka Bohemia (rumunská obchodní společnost Exportrul v Bukurešti). Účasti na rumunském průmyslu jsou přímo doloženy v případě Mautnerových závodů, které se v r. 1923 zbavily svého podílu na akciovém kapitálu textilní továrny v Temešváru. Zbýlé dvě třetiny byly v držení firmy Liebig a Hatvany-Deutsch.³⁰ Dalším podílníkem na rumunském průmyslu byla továrna na zápalky Solo (Szikra Temešvár).³¹ Čs.

²⁶ Jiřa, V., Vaněk, V.: *Škodovy závody 1918—1939. Příspěvek k dějinám závodů V. I. Lenina v Plzni*, Praha 1962, s. 213. Záznam J. Preisse z 18. 5. 1920. ASB, ŽB — S VIII/d — 3/6. Kontrakt Škodových závodů s rumunským státem o dodávce nových lokomotiv byl podepsán 26. 7. 1920, Podnikový archiv Škodovy závody Praha, Rumunsko 1920—24. Smlouvy zbrojní. Kontrakt Škodových závodů na opravu starých lokomotiv byl podepsán 28. 7. 1920. Tamtéž.

²⁷ ASB, ŽB — VIII/a — 3/6; záznam ze 7. 3. 1921.

²⁸ PA Škodovy závody Praha, Rumunsko 1920—24, Smlouvy zbrojní aj.

²⁹ Prokopovič, S. N.: *Mezinárodní obchod podunajských států po světové válce*, Praha 1935, s. 85—89.

³⁰ ASB, ŽB — S VII/d—21/1; záznam Bělohřívka z 23. 2. 1923.

³¹ ASB, ŽB — S VIII/d—63/1.

průmysl měl patrně i účast na rumunském hutnictví ve výši cca 9 mil. dolarů, tj. asi 1860 mil. lei.³² Není možno ovšem posoudit, nakolik se tento údaj z pozdější doby vztahoval i na počátek meziválečné éry.

Po vzniku nástupnických států se skupina čs. bank v čele s Živnobankou začala záhy zajímat o založení čs.-rumunské banky, jež jak se zdá měla především zajišťovat obchodní transakce mezi oběma zeměmi. Snad po námitkách Živnostenské banky byl původní záměr pozměněn a místo banky vznikla obchodní společnost s názvem Československo-rumunská obchodní společnost na základě dohody z března 1920. Československá účast byla sdružena v konsorciu Živnobanky, Agrární banky, České eskomptní banky a České banky Union s kapitálem 9 mil. lei, za rumunskou stranu se na společnosti podílely Marmarošská banka, Rumunská úvěrní banka a banca Romana s kapitálem 1 mil. lei, účastnila se rovněž Banque de Paris et de Pays Bas.³³ Oficiálně byla společnost ustavena v prosinci 1920, čs. zástupci ve vedoucích orgánech byli J. Preiss a Bělohříbek (Živnobanka), O. Deutsch (Česká eskomptní) a K. Svoboda (Agrobanka).³⁴ Hlavními činiteli na rumunské straně byli ing. Reschewski a O. Kaufmann, s nimiž byly čs. banky ve styku už v souvislosti s poválečnými transakcemi. V r. 1921 si společnost dokonce zajistila objednávkou plechů pro rumunské vojenské úřady. Na jaře 1921 jí byl zvýšen úvěr do výše 12 mil. Kč.³⁵ Po počátečních obtížích, které patrně přinesly ztrátu v r. 1920, začala společnost prosperovat a fungovat téměř po celé meziválečné období.

Myšlenka tohoto typu obchodního sdružení byla zřejmě v poválečných letech přitažlivá, pokusila se o ni i Obilní společnost pro Podkarpatskou Rus (podílníky byly Bratislavská obchodní společnost, Hospodářská banka, Tatrabanka, Podkarpatskij bank) za účelem dovozu obilí z Rumunska. Osud projektu není znám, bezpečně lze tvrdit pouze to, že Agrární banka odmítla poskytnout finanční podporu,³⁶ snad proto, že neměla zájem podporovat konkurenci. Čs.-rumunské obchodní společnosti.

Za patronace České průmyslové banky byla koncem roku 1922 založena další čs.-rumunská obchodní společnost³⁷ s názvem Banca anglo-romano-czecha s podílem anglického kapitálu z okruhu Overseas Bank, čs. účast podnítil ředitel Škodových závodů Loewenstein, přesto se čs. partner zdráhal převzít větší závazky. Zajímavé za této situace je, že Česká obchodní banka se v téže době rozhodla k účasti na komanditní společnosti pro obchod dřevem Dofteanea a polovičním podílu s rumunským obchodníkem Radulescem.³⁸ Další osudy tohoto pokusu dokumenty nezachycují.

Československé banky postupovaly při transakcích s Rumunskem velmi opatrně. Jediným mezistátním podnikem celého meziválečného období byla půjčka, poskytnutá koncem roku 1918 Národní radě sedmihradské ve starých korunách českým bankovním konsorciem.³⁹ Záruky dostalo jak od československého, tak od rumunského státu.

³² Basch, A.: *The Danube Basin and the German Economic Sphere*, London 1944, s. 208.

³³ ASB, ŽB S VIII/a — 27; záznam ze 4. 3. 1920.

³⁴ ASB, ŽB — S I/b—1, příloha 12/20.

³⁵ ASB, ŽB — S I/a—1; záznam z 9. 3. 1921.

³⁶ ASB, AB — S I/a — 1, 20.

³⁷ ASB, ČPB — S I—C, protokoly ředit. schůzí ze 13. 10. 1922.

³⁸ ASB, ČPB — S I/a; zápis z 19. 7. 1922.

³⁹ ASB, AB — S I/c 1, 20; záznam protokolu schůzí ředitelství z 6. 12. 1918.

Pokus o poskytnutí půjčky rumunskému státu proběhl v roce 1922 s průběhem a výsledky příznačnými pro rozpory, zmiňované již v partii o obchodně-politických vztazích. Akce souvisela s citovanou dodávkou lokomotiv. Když Škodovy závody ji začaly plnit, zajímaly se i o její úhradu a požádaly začátkem roku 1922 ministerstvo zahraničí o intervenci. Rumunský ministr zahraničí poradil zásah přímo v Bukurešti,⁴⁰ kterým bylo pověřeno čs. vyslanectví se zdůrazněním „diskrétní a mírné formy“.⁴¹ Rumunská vláda odpověděla, že platit za současného kurzu Kč není možné, nabídla ale záruky a jednání se Škodovkou a čs. bankami o půjčce.⁴² Vedení Škodových závodů souhlasilo a obrátilo se na Živnobanku se žádostí o půlmiliardovou půjčku v Kč rumunskému státu na zaplacení lokomotiv. Vedení banky projevilo zpočátku ochotu jednat na základě dodavatelova slibu, že jí zůstane pouze úloha prostředníka, který nebude muset nic investovat, když půjčka měla přijít přímo Škodovým závodům v podobě rumunských státních papírů.⁴³ Posléze však tento plán ztratil pro banku přitěžlivost v důsledku neutěšeného stavu rumunských rent na zahraničních trzích.⁴⁴ Rumunský premiér Bratianu se prý tímto postojem cítil dotčen, leč banka trvala na svém stanovisku i poté, co se pozice těchto cenných papírů po jejich konverzi v Anglii ve světovém měřítku zlepšila.⁴⁵ Dohody o placení železničních dodávek se podařilo dosáhnout až po delších peripetiích 22. 10. 1922 smlouvou s Rumunskem o úhradě celkové částky 750 mil. Kč pokladními bony no částku 528 mil. Kč okamžitě a na zbytek vydáním konzolidační renty.⁴⁶ Emise pokladních poukázek byla prováděna v Paříži, takže Škodovy závody měly dostat 80—90 mil. franků, jež měly být použity ke krytí jejich závazků u Živnostenské banky.⁴⁷ Přestože se konverze rumunských státních papírů prováděla v roce 1922—1923 jak v Londýně, tak v Paříži, Živnostenská banka nadále trvala na svém odmítavém stanovisku k půjčkám rumunskému státu. Na rozdíl od tohoto postoje se účastníci pražské veletržní ankety v roce 1922 vyslovili pro komplexní československou účast, včetně kapitálové, na zprůmyslnění Rumunska.⁴⁸ Rozdíl mezi platonickými projekty a postojem k transakcím, při nichž se jednalo o konkrétní částky, sdostatek ilustruje rozpory v hospodářských vztazích čs.-rumunských na počátku dvacátých let, k nimž čs. bankovní kruhy přistupovaly velmi zdrženlivě.

Závěrem lze konstatovat, že na počátku dvacátých let se v ekonomických vztazích čs.-rumunských realizovaly staré hospodářské vazby a nové ekonomické a politické zájmy neefektivněji v oblasti výměny zboží, poněkud komplikovaněji ve sféře obchodně-politické a nejobtížněji ve světě finančním, vcelku však přibližně odpovídají tendencím vztahů politických a úloze obou zemí v seskupení Malé dohody a ve středoevropské politice.

⁴⁰ AFMZV, Telegramy došlé 1922, č. 26 z 6. 1. 1922.

⁴¹ AFMZV, Telegramy odeslané 1922, č. 212; telegram z 16. 2. 1922.

⁴² ASB, ŽB — S I/b—1, příloha 3/22; záznam z 29. 3. 1922.

⁴³ AFMZV, Telegramy došlé 1922, č. 294 z 24. 2. 1922.

⁴⁴ ASB, ŽB — S I/c — 37; S VII/d—3/6; záznamy z 3. a 4. 7. 1922.

⁴⁵ Zdá se, že některý záznam z peripetií jednání Škodových závodů s Živnobankou vedl V. Jišu a A. Vaňka (srv. pozn. 26) k tvrzení, že Živnostenská banka půjčku uskutečnila.

⁴⁶ PA Škodovy závody, Praha, Rumunsko 1920—1924, Smlouvy zbr. Podle záznamu Živnostenské banky dostaly Škodovy závody rumunské bony za 285 mil. Kč a za zbrojní materiál ve výši 848 mil. Kč. ASB, ŽB — S VIII/d — 3/5; záznam z 22. 10. 1922.

⁴⁷ ASB, ŽB — S VIII/d — 3/6; záznam z 9. 5. 1923.

⁴⁸ Prager Presse 7. 9. 1922, s. 7.

Výměna zboží mezi Československem a Rumunskem v letech 1920—1924 (v mil. Kč)*

Rok	Dovoz	Vývoz	Bilance
1920	308,6	746,7	+438
1921	542,6	1638,8	+1096
1922	541,2	885,1	+344
1923	221,5	694,4	+473
1924	467,1	796,2	+329

* Sestaveno podle údajů ročenek Zahraniční obchod ČSR.

ECONOMICAL RELATIONS BETWEEN CZECHOSLOVAKIA AND ROUMANIA IN 1918 — 1923

The political conceptions shared by Czechoslovakia and Roumania in 1918—1923 had many important traits in common. Nevertheless, the development of the commercial relations followed an autonomous path. The period from 1918 up to the year 1921, when a regular treaty was concluded, is displayed in the paper. The commercial bilances of the both countries are studied, as well as their interrelations in the field of finance. Attempts at spreading of the Czechoslovak armament capital into Roumania are dealt with. In the bilance of the Czechoslovak foreign market Roumania occupied its place in the so called 2nd rank (after Austria, Hungary, and Germany). The level of the economic interrelations did not correspond to the declared political, military, and economic conceptions of a narrow cooperation of all states within the Little Entente. This was the consequence of the deflation course of the Czechoslovak currency, and of the protectionism of the Roumanian government.